Jaakko Kangasniemi, toimitusjohtaja 28.9.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022
Teema: Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Asiantuntijalausunto valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle

Hallituksen talousarvioesityksessä vuodelle 2023 esitetään varsinaiseen kehitysyhteistyöhön 713 miljoonaa euroa. Finnfundin pääoman korottamiseen esitetään 10 miljoonan euron budjettikehyksen ulkopuolista määrärahaa uusien osakkeiden merkitsemiseksi valtiolle. Pääosa valtion Finnfundille viime vuosina kohdistamasta rahoituksesta on ollut korollista lainaa. Vuoden 2023 talousarvioesitykseen sisältyy kehyksen ulkopuolinen n.130 milj. euron siirtomääräraha laina- ja investointimuotoiseen kehitysyhteistyöhön, jota voidaan käyttää kohteisiin, jotka kansantalouden tilinpidossa eivät lisää valtiontalouden alijäämää ja joilla on palaumaodote. Budjettiesityksen mukaan vuoden 2023 määräraha kohdennetaan julkisen kehitysyhteistyön (ODA) kriteerien mukaan vuonna 2019 laaditun kehityspoliittisen investointisuunnitelman pohjalta päätettäviin kohteisiin, erityisesti ilmastorahoitukseen, Afrikan maiden kehitykseen ja sukupuolten tasa-arvon tukemiseen. Kolmen nimetyn käyttökohteen (Afrikan kehitysrahasto, FCA investments ja Ukrainan tuki) lisäksi määrärahaa saa käyttää finanssisijoituksiin ja lainoihin osana Suomen kehitysyhteistyötä.

Vaurastuminen pysähtyi, velka ja nälkä uhkaavat maailman köyhiä

Vuosikymmeniä jatkunut nopea paraneminen maailman ihmisten valtaenemmistön toimeentulossa, elinoloissa, ravitsemuksessa, terveydentilassa ja koulutuksessa pysähtyi koronapandemiaan vuonna 2020. Siinä missä rikkailla mailla oli varaa massiiviseen elvytykseen ja niiden asukkaat siirtyivät sujuvasti etätöihin, köyhissä maissa ne toimet, joilla kulkutaudin leviämistä yritettiin hillitä, leikkasivat pahasti ihmisten toimeentuloa, koulutusmahdollisuuksia ja elämisen edellytyksiä. Ruokaturva heikkeni edelleen vuonna 2022, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Energian ja viljan hintapiikit vauhdittivat inflaatiota, jonka hillitsemiseksi keskuspankit tiukensivat rahapolitiikkaa, mikä taas iski kipeästi pandemian velkaannuttamiin kehitysmaihin. Kun vielä jättitulvat iskivät mm. Pakistaniin ja Länsi-Afrikkaan, ja kuivuus mm. Afrikan sarveen ja Kiinaan, käsillä on kehitysmaiden uusi velkakriisi ja satojen miljoonien ihmisten paluu äärimmäiseen köyhyyteen ja aliravitsemukseen.

Yksityinen sektori vastaa noin 90 % kehittyvien maiden työpaikoista. Yritykset ovat hankalassa tilanteessa, kun kiihtyvä inflaatio nostaa kustannuksia. Myös paikallisten valuuttojen arvo on heikentynyt suhteessa dollariin, joka hankaloittaa dollarimääräisten velkojen maksua. Monien valtioiden ollessa velkakriisin partaalla ja lahjoittajamaiden huomion kääntyessä elvytyksestä budjettien tasapainottamiseen, yksityisellä sektorilla on kuitenkin tulevaisuudessa yhä merkittävämpi rooli kestävän kehityksen tarpeiden rahoittamisessa. Keskeistä on myös, että jo saavutetut kehitysvaikutukset säilyvät myös rahoituksen päättymisen jälkeen. Vastuullisiin, vaikuttaviin ja kannattaviin yrityksiin sijoittamalla varmistetaan, että sijoituskohde ei jää riippuvaiseksi kehitysavusta, vaan pystyy tuottamaan kehitysvaikutuksia myös sijoituksen päätyttyä.

Kehitysvaikutukset ovat Finnfundin työn tärkein tulos. Finnfund arvioi investointiensa vaikutukset rahoitettuihin yrityksiin, niiden sidosryhmiin ja ympäröivään yhteiskuntaan sekä seuraa vaikutuksia niin hankekohtaisesti kuin vuosittain koko portfolion tasolla. Vaikuttavuustyötä ohjaavat vaikuttavuussijoittamisen parhaat kansainväliset periaatteet, ”Operating Principles for Impact Management”, jotka Finnfund, ainoana Suomessa, allekirjoitti ensimmäisten joukossa. Huomattavat kehitysvaikutukset vahvistavat Finnfundissa tehdyn työn käytännössä.

Viime vuonna Finnfund teki 28 uutta sijoituspäätöstä 241 miljoonan euron edestä ja nämä sijoituskohteet muun muassa:

- loivat 83000 suoraa työpaikkaa;
- tuottivat puhtaampaa energiaa 6 300 GWh, josta lähes puolet tuulienergiaa;
- hoitivat vastuullisesti noin 800 000 ha metsää, eli noin 150 Nuuksion kansallispuiston verran;
- tuottivat ruokaa kattamaan yli 520 000 ihmisen päivittäisen kaloritarpeen;
- myönsivät 5,7 miljoonaa mikro- ja pienyrityslainaa, joista 75% naisille.
- loivat yli 2200 työpaikkaa digitalisaatiosektorin yrityksiin, jotka maksoivat 16 miljoonan euron edestä veroja ja muita maksuja.

Finnfundiin kohdistetut valtion varat eivät kulu vaan lisääntyvät

Suomen kehitysyhteistyövaroja on ohjattu Finnfundiin viime vuosina pääasiassa finanssisijoituksina, eli korollisina lainoina. Finnfund sijoittaa lainatun pääoman taloudellisesti kannattaviin, vastuullisiin ja kehitysvaikutuksia tuottaviin investointeihin kohdemaissa, ja maksaa valtiolle korkoa lainastaan. Finnfundiin sijoitetut varat menevät kokonaisuudessaan suoraan kehitysmaihin ilman ylimääräisiä hallinnointikuluja. Finnfundin toiminnan kulut maksetaan toiminnan tuotoista. Finnfundille myönnetyt finanssisijoituslainat ovat kokonaisuudessaan käytetty asetettujen tavoitteiden mukaisesti ilmastohankkeisiin sekä sukupuolten tasa-arvoa edistäviin hankkeisiin.

Positiivisten kehitysvaikutusten lisäksi sijoitukset ovat myös ilmaston kannalta kestävällä pohjalla. Heinäkuussa 2021 Finnfund teki julkilausuman ilmastosta ja energiasta, jossa Finnfund sitoutuu i) pitämään sijoitussalkkunsa hiilinettonegatiivisena ja kohdistaa kaikki uudet investoinnit Pariisin sopimuksen mukaisesti, ii) tekemään ilmastorahoitusinvestointeja 1 miljardin euron edestä vuoteen 2030 mennessä, iii) edistämään järjestelmällisempää, yhdenmukaisempaa, ja läpinäkyvämpää raportointia ilmastorahoituksesta. Finnfund aikoo yhdenmukaistaa raportointinsa TCFD:n suositusten mukaiseksi[1].

Valtion rahoitus Finnfundille mahdollistaa kokoaan suuremman rahoituksen kestävään kehitykseen. Valtion pääomituksen tuella Finnfund pystyy ohjaamaan myös yksityistä pääomaa kehittyviin maihin esimerkiksi laskemalla liikkeelle yksityisiä joukkovelkakirjoja ja tarjoamalla suomalaisille sijoittajille kanssasijoitusmahdollisuuksia hankkeissaan. Finnfund perusti myös vuonna 2020 OP-ryhmän kanssa Suomen ensimmäisen globaalin vaikuttavuusrahaston. Vuonna 2021 Finnfundin maksatuksista 42 miljoonaa euroa laskettiin Suomen viralliseen kehitysapuun (ODA rahoitus).

Finnfund tulee jatkossakin panostamaan Afrikkaan ja köyhimpiin maihin. Finnfund avasi hiljattain toimiston Nairobiin, Keniaan, joka kasvattaa organisaation läsnäoloa ja näkyvyyttä Afrikassa. Viime vuonna Finnfundin tekemistä sijoituspäätöksistä 57 prosenttia kohdistui Afrikkaan, 98% sijoituksista tehtiin kolmeen köyhimpään OECD DACin maaluokkaan.

Suomalainen osaaminen tukee kestävää kehitystä

Valtionyhtiönä Finnfundin toiminta tukee suoraan Suomen kehitysyhteistyön tavoitteita. Ulkoministeriön kehityspoliittinen osasto asettaa Finnfundille vuosittaiset omistaja- ja kehityspoliittiset tavoitteet omistajaohjausmuistiossa, joka on julkinen ja sidosryhmien kommentoitavissa oleva asiakirja.

Finnfundin toimintaa on arvioitu viime vuosina tarkasti, muun muassa ulkoministeriön evaluaatiossa[2], EU:n pilariarvioinnissa[3] ja OP-ryhmän vaikuttavuusrahaston due diligencessä.

[1] Task-Force on Climate-related Financial Disclosures
[2] Riippumaton arvio: kehitysrahoitusyhtiö Finnfundin työ vaikuttavinta maa- ja metsätaloudessa - Ulkoministeriö
[3] Hallituksen vuosikertomus 2019: Liite 4 Valtion yhtiöomistus, liikelaitokset ja talousarvion ulkopuoliset rahastot (eduskunta.fi)

Useat ulkopuoliset arvioinnit osoittavat Finnfundin toiminnallisen tehokkuuden. Esimerkiksi tällä hetkellä on käynnissä VTV:n tarkastus Finnfundin toiminnasta.

Suomalaisena yhtiönä tunnemme myös pienemmät suomalaiset toimijat ja pystymme rakentamaan siltoja rahoittamiimme yhtiöihin kohdemaissa. Näin pyrimme mahdollistamaan, että suomalaisella osaamisella on globaali rooli kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa.

Finnfund jatkaa Finnpartnership-liikekumppanuusohjelman[4] hallinnointia uuden sopimuksen puitteissa ainakin vuoden 2024 loppuun asti. Ohjelmakausi 2022-2024 rakentuu aiempien vuosien hyvän kehityksen pohjalle, mutta tuo mukanaan myös uusia palveluita yrityksille, järjestöille ja muille Finnpartnershipin asiakasryhmille.

[4] Finnpartnershipin tavoitteena on edistää kestävää kehitystä luomalla pitkäaikaista yritysyhteistyötä Suomen ja kehitysmaiden välillä.